

Stockholm den 22 maj 2017

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 Stockholm

**Mål nr T 2196-17, Mälardalens högskola ./. Connie Askenbäck,
angående fordran**

I egenskap av ombud för Connie Askenbäck får vi utveckla hennes överklagande enligt följande. Den här skriften ersätter den tidigare ingivna.

1. YRKANDEN

- 1.1 Connie Askenbäck yrkar att Högsta domstolen ska meddela prövningstillstånd och, med ändring av hovrättens dom, förplikta Mälardalens högskola att betala 170 812 kronor, eller det lägre belopp som domstolen bedömer skäligt, tillsammans med ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från den 25 maj 2015 till dess betalning sker.
- 1.2 Connie Askenbäck yrkar ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen med ett belopp som kommer att anges senare.

2. FRÅGAN I MÅLET

- 2.1 Den huvudsakliga frågan i målet är om Connie Askenbäck, med stöd av allmänna kontraktsrättsliga principer, har rätt att återfå de studieavgifter som hon har betalat till Mälardalens högskola för att få genomgå utbildningsprogrammet Analytical Finance, på grund av att utbildningen har varit av bristande kvalitet.

3. GRUNDER FÖR PREJUDIKATDISPENS

3.1 Som framgår av tingsrättens och hovrättens domar kan frågan i målet bedömas med utgångspunkt i följande fyra rättsfrågor:

- a) Har Connie Askenbäck och högskolan träffat ett avtal?
- b) Vad har Connie Askenbäck och högskolan avtalat?
- c) Har högskolan brutit mot avtalet?
- d) Vad blir följderna av högskolans avtalsbrott?

3.2 Connie Askenbäcks överklagande i Högsta domstolen gäller, med hänsyn till utgången i hovrätten, endast frågan om vad som blir följderna av högskolans avtalsbrott. Högskolans överklagande aktualiserar målets övriga frågor. Connie Askenbäcks uppfattning är att det är av vikt för ledningen av rättstillämpningen att dessa frågor prövas i ett sammanhang och att det är lämpligt att Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd för målet i dess helhet. Skälen för detta är följande.

3.3 Det finns inga lagfästa civilrättsliga bestämmelser som reglerar förhållandet mellan en avgiftsbetalande student och en högskola. När reglerna om avgiftsskyldighet för utländska studenter infördes uttalades i förarbetena, med hänvisning till Högsta domstolens avgöranden i de s.k. barnomsorgsfallen (NJA 1998 s. 656 I och NJA 2008 s. 642), att frågan om betalning av studieavgift skulle kunna innebära att studenter får rättigheter liknande dem i ett civilrättsligt avtal tills vidare får lösas i rättstillämpningen (prop. 2009/10:65 s. 20). Det behövs vägledning från Högsta domstolen i frågan om hur rättsförhållandet mellan en betalande student och en högskola ska bedömas.

- 3.4 Det saknas vägledande praxis i frågan hur ett ersättningskrav av aktuellt slag ska bedömas. Tingsrätten och hovrätten bedömde Connie Askenbäcks anspråk som en talan om prisavdrag. Hon har ingen invändning mot detta men får framhålla att frågan om ersättningskravet ska bedömas som en talan om prisavdrag, skadestånd eller någon annan påföljd är en rättsfråga som det ytterst ankommer på Högsta domstolen att avgöra. Det behövs vägledning i frågan hur ett ersättningskrav ska klassificeras när en utbildningstjänst är bristfällig. Connie Askenbäck utgår i det följande från att hennes ersättningskrav ska bedömas som en talan om prisavdrag.
- 3.5 Det saknas vägledande praxis i frågan hur ett prisavdrag ska beräknas vid fel i en utbildningstjänst av aktuellt slag där felet består av kvalitetsbrister. Tingsrätten och hovrätten ansåg att prisavdragets storlek ska bestämmas genom en jämförelse mellan utbildningens värde i avtalat och i felaktigt skick. En sådan beräkningsmodell gäller vid prisavdrag enligt 22 § 1 st. 2 p. konsumenttjänstlagen (1985:716), 38 § köplagen (1990:931), 28 § 1 st. konsumentköplagen (1990:932) och 4 kap. 19 c § jordabalken. Connie Askenbäcks uppfattning är att den modell som tingsrätten och hovrätten har använt är lämplig.
- 3.6 En annan modell för att beräkna prisavdraget skulle kunna vara att beakta vad det skulle kosta att avhjälpa felet (jfr 22 § 1 st. 1 p. konsumenttjänstlagen; jfr även Ramberg & Herre, Köplagen [30 juni 2016, Zeteo], kommentaren till 38 §; Ramberg & Herre, Konsumentköplagen [14 juli 2016, Zeteo], kommentaren till 28 §; jfr även NJA 1988 s. 3, där Högsta domstolen uttalade att det vid bestämmande av prisavdraget kan "bli nödvändigt att göra en mera skönsmässig uppskattning, varvid kostnaden för avhjälpan av

felet ofta blir utslagsgivande"). Ett avhjälpande i det här fallet skulle innebära att Connie Askenbäck måste läsa om hela utbildningen efter det att högskolan gjort förändringar så att den uppfyller kvalitetskraven eller läsa om utbildningen på ett annat lärosäte som uppfyller kvalitetskraven. Connie Askenbäcks kostnader för ett sådant avhjälpande överstiger vida det i målet yrkade beloppet.

- 3.7 Det behövs alltså vägledning från Högsta domstolen i frågan om vilken modell som ska tillämpas för att beräkna prisavdragets storlek.
- 3.8 Om Högsta domstolen kommer fram till att ersättning ska utgå i form av prisavdrag, och att man därvid ska jämföra utbildningens marknadsvärde i avtalat respektive i felaktigt skick, aktualiseras frågan om hur dessa marknadsvärderingar ska gå till. När det gäller att fastställa utbildningens marknadsvärde i avtalat skick är det – även med beaktande av att prissättningen inte är fri utan ska ske enligt de grunder som anges i 6 § förordningen (2010:543) om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor – rimligt att utgå från den erlagda studieavgiften, som utgör det pris som utländska studenter på den globala utbildningsmarknaden får betala för att få tillträde till högre utbildning i Sverige (jfr t.ex. Ramberg & Herre, Konsumentköplagen [14 juli 2016, Zeteo], kommentaren till 28 §, där det anges att man ”torde kunna ställa upp en presumtionsregel rörande värdet i felfritt skick där varans värde i avtalsenligt skick vid tiden för avtalet presumeras motsvara det avtalade priset för varan”).
- 3.9 Det är svårare att fastställa utbildningens marknadsvärde i felaktigt skick. Det finns ingen marknad för högskoleutbildningar som inte

uppfyller högskolelagens kvalitetskrav. Det får också förutsättas att det inte finns någon egentlig efterfrågan på bristfällig högskoleutbildning som är avgiftsbelagd. Vidare bör det beaktas att högskolelagens kvalitetskrav är tvingande, och att en högskolas tillstånd att utfärda examen kan återkallas för en utbildning som inte uppfyller lagens krav (se 1 kap. 14 § högskolelagen). En högskoleutbildning som är så bristfällig att den inte uppfyller det grundläggande kvalitetskravet i högskolelagen kan därför inte åsättas något ekonomiskt värde.

3.10 En fråga är om några andra omständigheter än marknadsvärdet ska beaktas vid bestämningen av prisavdraget, t.ex. om utbildningen trots sina brister kan anses ha medfört nytta (jfr 65 § 1 st. köplagen och 44 § konsumentköplagen, där det anges att köparen vid hävning kan få betala skälig ersättning till säljaren om han har haft nytta av varan). Enligt tingsrätten var utbildningen så bristfällig att det inte spelade någon roll att Connie Askenbäck haft rätt att tillgodoräkna sig de högskolepoäng som hon uppnått. Hovrätten var av en annan uppfattning och uttalade att Connie Askenbäck i allt fall ”haft viss nytta” av den utbildning som hon tagit del av under fyra terminer, och hänvisade till att hon hade ”tillgodogjort sig ett inte ringa antal högskolepoäng”.

3.11 Om en sådan nytta som hovrätten hänvisar till ska beaktas vid bestämmande av prisavdraget, uppkommer frågan hur denna ska bedömas. Vad som framstår som avgörande för hovrättens bedömning i den här delen är att den ansåg att Connie Askenbäck hade bevisbördan för att utbildningen ”praktiskt taget saknade värde” för henne. Connie Askenbäck är av uppfattningen att bevissäkringsskäl, samt det lagfästa kvalitetskravets grundläggande betydelse vid tillhandahållande av högskoleutbildning, talar för att

det i stället bör ankomma på högskolan att visa vilken nytta som det innebär för en betalande student att genomgå en högskoleutbildning som är av bristande kvalitet. Att hänvisa till att studenten har uppnått formella högskolepoäng saknar betydelse i fall där dessa representerar examinerad utbildning som inte uppfyller högskolelagens krav.

- 3.12 Det behövs alltså vägledning från Högsta domstolen i frågan om nytta ska beaktas vid bestämmandet av prisavdrag för bristfällig utbildning.
- 3.13 Sammanfattningsvis aktualiserar det här målet frågan om hur rättsförhållandet mellan en betalande student och en högskola ska bedömas. Lagstiftaren har valt att överlämna den frågan, som är av stor betydelse för såväl betalande studenter som för högskolesektorn, till rättstillämpningen. Av skäl som har redogjorts för ovan är det av vikt för ledningen av rättstillämpningen att Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd för målet i dess helhet.

4. GRUNDER FÖR ÖVERKLAGANDET

- 4.1 Hovrätten har felaktigt satt ned prisavdraget till hälften av det erlagda och yrkade beloppet.
- 4.2 Mälardalens högskola har enligt avtal med Connie Askenbäck, som avsåg kandidatprogrammet Analytical Finance, åtagit sig att tillhandahålla henne högskoleutbildning som i vart fall skulle hålla den kvalitetsnivå som gäller enligt högskolelagen, dvs. att utbildningen skulle vara av hög kvalitet (se 1 kap. 4 § 1 st. högskolelagen).

- 4.3 Vid anordnande av högskoleutbildning som ska leda till en statligt reglerad examen är kvaliteten helt avgörande. Detta markeras bl.a. genom det lagfästa kvalitetskravet i 1 kap. 4 § 1 st. högskolelagen. Kvalitetskravet innebär ”dels att kvantiteten får underordnas kvaliteten, dels att universitet och högskolor inte skall ge sig in på områden där man inte förmår hålla godtagbar kvalitet” (prop. 1992/93:1 s. 79).
- 4.4 Som framgår av tingsrättens och hovrättens domar har högskolan inte hållit sin del av avtalet, eftersom utbildningen varit av bristande kvalitet. Tingsrätten bedömde att bristerna var så väsentliga att utbildningen praktiskt taget saknade värde för Connie Askenbäck. Hovrätten framhöll att bristerna fanns under hela utbildningen i dess olika skeden.
- 4.5 På grund av avtalsbrottet har Connie Askenbäck rätt till prisavdrag. Prisavdraget ska bestämmas genom en jämförelse mellan utbildningens marknadsvärde i avtalat och i felaktigt skick. När det gäller att fastställa utbildningens värde i avtalat skick är det rimligt att utgå från den erlagda studieavgiften.
- 4.6 Det är svårare att fastställa utbildningens värde i felaktigt skick. Följande omständigheter bör beaktas. Det finns ingen marknad för högskoleutbildning som inte uppfyller högskolelagens kvalitetskrav. Det får också förutsättas att det inte finns någon egentlig efterfrågan på bristfällig högskoleutbildning som är avgiftsbelagd. Vidare bör det beaktas att högskolelagens kvalitetskrav är tvingande, och att en högskolas tillstånd att utfärda examen kan återkallas för utbildningar som inte uppfyller lagens krav (se 1 kap. 14 § högskolelagen). Med hänsyn till dessa

omständigheter kan utbildningen inte åsättas något ekonomiskt värde i felaktigt skick.

- 4.7 Connie Askenbäck bestrider att hon får anses ha haft sådan nytta av den bristfälliga utbildningen att prisavdraget inte kan bestämmas till hela det erlagda beloppet.
- 4.8 Det är i praktiken högskolan som har förutsättningar att ta fram underlag för att bedöma utbildningens kvalitet. Med hänsyn till detta, samt till det lagfästa kvalitetskravets grundläggande betydelse vid tillhandahållande av högskoleutbildning, bör det ankomma på högskolan att visa på vilket sätt Connie Askenbäck har tillförts nytta av en utbildning som inte har uppfyllt högskolelagens krav. Det har högskolan inte gjort.
- 4.9 Mot den bakgrunden ska prisavdraget fastställas till hela det erlagda och yrkade beloppet. Högsta domstolen bör därför ändra hovrättens dom i enlighet med detta.

5. BEVISNING

- 5.1 Connie Askenbäck åberopar för närvarande ingen bevisning till stöd för sitt överklagande.
- 5.2 För det fall Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd för målet i dess helhet kommer hon att åberopa samma bevisning som hon åberopade i hovrätten.

Som ovan

Clarence Crafoord

Fredrik Bergman